

APRENTATGE COOPERATIU

Escola gavina /AKOE Pedagògica

1. Què és l'aprenentatge cooperatiu: definició
2. Què és aprenentatge cooperatiu i què és aprenentatge en equip
3. Principis de l'aprenentatge cooperatiu
4. Per què aprenentatge cooperatiu?
5. Pràctiques per a la reflexió
 - 5.1. Com avaluar si una pràctica d'aprenentatge és cooperativa o no
 - 5.2. Fitxa d'avaluació per després d'una pràctica cooperativa
 - 5.3. El teu paper de mestre
 - 5.4. Els indicadors negatius
6. Pràctiques d'aprenentatge cooperatiu
 - 6.1. Quadre-síntesi de les pràctiques.
 - a) Número de pràctica
 - b) Nom de la pràctica
 - c) Etapa-cicle en què es pot aplicar: infantil, primària, secundària
 - d) Components
 - 6.2. Pràctiques desenvolupades
 - 6.3 Models d'experiències d'aprenentatge en cooperació
 - a) Infantil
 - b) Primària
 - c) Secundària

1. Què és l'aprenentatge cooperatiu

Definició

L'Aprenentatge Cooperatiu és un terme genèric usat per referir-se a un grup de procediments d'ensenyament que parteixen de l'organització de la classe en petits grups mixtos i heterogenis, on els alumnes treballen conjuntament de manera coordinada per resoldre tasques acadèmiques i aprofundir en el seu propi aprenentatge.

En què es fonamenta:

- A valorar el potencial educatiu de les relacions interpersonals existents en qualsevol grup.
- A considerar els valors de socialització i integració com a eficàcia educativa.
- En l'aprenentatge per desequilibri
- En la teoria del conflicte sociocognitiu.
- En l'increment del rendiment acadèmic.

Els cinc elements que sempre han d'estar presents:

1. **Cooperació:** els alumnes es fan costat mútuament per aprendre a treballar en equip, comparteixen fites, recursos i responsabilitats. No poden tenir èxit llevat que tots els de l'equip l'aconsegueixen.
2. **Responsabilitat:** cada alumne/a ha d'assumir la seua responsabilitat individual i també fer comprendre als companys la seua part del treball.
3. **Comunicació:** ha d'haver-hi un intercanvi d'informació i materials, i s'han de preocupar que tots la compreguen.
4. **Treball en equip:** han d'aprendre a resoldre junts els problemes, de manera que desenvolupen habilitats de comunicació.
5. **Avaluació:** els equips han d'avaluar les accions útils i les que no ho són, establir metes, analitzar aconseguints i fracassos, i buscar canvis o solucions de millora.

Els avantatges de l'aprenentatge cooperatiu

L'aprenentatge cooperatiu produeix molts més avantatges que el tradicional, però també és més complex, al requerir aprendre no sols la matèria sobre la qual s'aplica, sinó també les habilitats interpersonals necessàries per a cooperar.

Tant les evidències de la pràctica, com la validació dels estudis que s'han fet, ens informen que l'aprenentatge cooperatiu és una metodologia que aporta una millora significativa de l'aprenentatge de tots els alumnes que s'hi impliquen, en termes de:

- Motivació per la tasca
- Actituds d'implicació i d'iniciativa
- Grau de comprensió del que es fa i de per què es fa
- Volum de treball realitzat
- Qualitat d'aquest
- Grau de domini de procediments i conceptes
- Relació social en l'aprenentatge

2. Què és aprenentatge cooperatiu i què és aprenentatge en equip

No és el mateix treballar en grup que treballar en grups cooperatius. Tot aprenentatge cooperatiu és aprenentatge en grup, però no tot aprenentatge en grup és aprenentatge cooperatiu. Distribuir les activitats a l'aula per grups de treball no afavoreix necessàriament conductes més col·laboratives.

Taula de síntesi de les principals diferències entre el treball en grup i el cooperatiu

Tècniques d'aprenentatge cooperatiu	Tècniques tradicionals d'aprenentatge grupal
Interdependència positiva: interès pel màxim rendiment de tots els membres del grup.	Interès pel resultat del treball.
Responsabilitat individual de la tasca assumida.	Responsabilitat només grupal.
Grups heterogenis.	Grups homogenis.
Liderat compartit.	Un sol líder.
Responsabilitat d'ajudar els altres membres del grup.	Elecció lliure d'ajudar o no els companys.
Fita: aprenentatge d'allò màxim possible.	Fita: completar la tasca assignada.
Pràctica de les habilitats socials.	Es dona com a evident que l'alumnat posseeix les habilitats socials bàsiques.
Paper del mestre/a: intervenció directa i supervisió del treball en equip.	Paper del mestre/a: avaluació del producte.
El treball es realitza fonamentalment a l'aula.	El treball es realitza fonamentalment fora de l'aula.

En síntesi, la diferència fonamental entre aquestes dues metodologies de treball rau en els següents aspectes:

- a.- L'estructuració dels objectius i de les finalitats de l'aprenentatge ha de realitzar-se de forma que cada alumne/a necessite interessar-se tant pel rendiment propi com pel rendiment del tots els companys.
- b.- En els grups d'aprenentatge cooperatiu existeix tant responsabilitat individual com corresponsabilitat entre els membres del grup: no pot haver-hi un sol líder, sinó que cada membre de l'equip és especialista, i per tant líder, de la seua part.
- c.- La composició dels grups ha de ser heterogènia.
- d.- En l'organització de la tasca, de les activitats i en la seua distribució.
- e.- En la implicació de tots els participants.

3. Principis de l'aprenentatge cooperatiu

Perquè l'aprenentatge cooperatiu produeix els avantatges que se n'esperen ha de complir les condicions següents:

- 1) **Definició d'objectius específics.** És necessari que el professorat defineixca amb claredat i precisió quins resultats espera que obtinguen els alumnes amb la tasca d'aprenentatge cooperatiu.
- 2) **Apropiació dels objectius de la tasca per l'alumnat.** L'eficàcia del treball del grup depèn que tots els seus membres treballen per a aconseguir els objectius de la tasca.
- 3) **Grups heterogenis.** Màxima heterogeneïtat en rendiment, nivell de raonament, ètnia, gènere i nivell d'integració a l'aula. Igualtat d'oportunitats per a l'èxit. Els alumnes han de percebre que la pertinença al seu grup no suposa cap desavantatge acadèmic respecte de la d'altres grups.
- 4) **Interdependència positiva.** Els alumnes han de comprendre que l'única manera d'avançar en l'èxit de les metes individuals és a través de les metes grupals. La interdependència condueix a comprometre's no sols amb l'èxit propi sinó també amb el dels altres.
- 5) **Interacció social estimulant.** S'afavoreix l'aprenentatge de l'altre a través de les oportunitats per a preguntar, explicar, analitzar, connectar l'aprenentatge actual amb l'anterior. Per a afavorir la interacció és necessari distribuir l'aula de forma que s'afavoresca una interacció visual i verbal entre els membres del grup que facilite la comunicació.
- 6) **Aprenentatge de conductes, actituds i interaccions socials positives.** Necessiten aprendre habilitats (entorn d'objectius compartits, crear un clima positiu, resoldre conflictes, expressió constructiva de crítiques i discrepàncies, animar-se i motivar-se, comprometre's, negociar...). El professorat ha d'ensenyar les conductes i actituds esperades, i assignar determinats rols en cada membre del grup per afavorir que tots els grups prenguen consciència de la seua necessitat i treballen per al seu desenvolupament.
- 7) **Accés a la informació que han d'aprendre.** La tasca ha d'estar directament connectada amb els objectius-producte que amb aquesta es pretenen i amb els elements que s'utilitzaran per avaluar el rendiment.
- 8) **Oportunitats per a completar les tasques de processament de la informació requerides.** La tasca assignada al grup ha de definir-se de tal forma que conduïska cada alumne a completar les activitats de maneig de la informació necessàries per al compliment dels objectius.
- 9) **Donar el temps necessari per a l'aprenentatge.** Sense això, els avantatges cognitius de l'aprenentatge cooperatiu són molt limitats. Els avantatges acadèmics, en les habilitats, actituds i relacions socials, només sorgeixen i es mantenen, a partir de més de quatre setmanes de treball cooperatiu, en els mateixos grups heterogenis.
- 10) **Responsabilitat individual.** Cada alumne/a ha de fer-se responsable de dur a terme el seu treball dins del grup. I per a afavorir-ho és necessari avaluar l'aprenentatge de cada alumne com a membre del grup i també de forma individual. Convé no oblidar en cap moment que la funció del grup d'aprenentatge cooperatiu és enfortir cadascun dels membres en la seua capacitat per a treballar, tant individualment com grupal.
- 11) **Reconeixement públic per a l'èxit acadèmic del grup.**

12) Reflexió i avaluació sobre el propi funcionament dins de cada grup. Una vegada realitzada la tasca, cada grup i cada alumne ha de dedicar cert temps a reflexionar sistemàticament sobre com ha sigut el treball de cada un i del seu grup, en els aspectes següents:

- Fins a quin punt han aconseguit les metes del grup.
- Com s'han ajudat a comprendre el contingut, els recursos i els procediments de les tasques.
- Com han utilitzat actituds i conductes positives per a afavorir el rendiment del grup i de tots els seus membres.
- Què necessiten fer la pròxima vegada per a aconseguir que el grup funcione encara millor.

Dels principis descrits anteriorment, aquests serien els cinc elements bàsics necessaris perquè un treball en grup siga autènticament cooperatiu:

- 1- La interdependència positiva.
- 2- Promoure la interacció cara a cara.
- 3- Donar responsabilitat a cada estudiant del grup.
- 4- Desenvolupar les habilitats del grup i les relacions interpersonals,
- 5- La reflexió sobre el treball fet.

Interdependència positiva

El primer i més important dels elements que permeten estructurar l'AC és la interdependència positiva. La interdependència positiva es dona i està correctament estructurada quan els components del grup són conscients que l'èxit de cadascú depèn de l'èxit dels altres; ningú no pot assolir els seus objectius si no els assoleix també la resta de components del grup.

Interacció cara a cara

El segon element bàsic de l'AC és promoure la interacció entre els elements del grup, preferiblement, cara a cara. Cada estudiant del grup necessita, per dur a terme amb èxit la seua tasca individual, que els companys del grup assolisquen amb èxit, també, les seues tasques individuals. Per a això, ha de compartir recursos amb ells i donar-los tot el suport i ajuda que calga, tothora que agrairà i aplaudirà la tasca aconseguida per la resta i de la qual ell gaudeix.

Responsabilitat individual

El tercer element bàsic de l'AC és la responsabilitat individual. En cada sessió han d'establir-se dos nivells diferents de responsabilitat: el grup ha de ser responsable d'assolir els seus objectius i cada component del grup ha de ser responsable de contribuir, amb la seua actitud i tasca, a la consecució de l'èxit del treball col·lectiu.

Habilitats per al treball en grup

El quart element bàsic de l'AC és ensenyar als estudiants a desenvolupar habilitats inherents a petits grups. L'AC és, per pròpia naturalesa, més complex que el competitiu o l'individualista, ja que els estudiants han d'adoptar un doble compromís amb la tasca (l'aprenentatge del tema acadèmic) i amb el treball d'equip (funcionar efectivament com un grup).

Les habilitats socials necessàries per fer efectiu el treball cooperatiu no apareixen per si soles quan s'utilitzen les sessions cooperatives. Les habilitats socials s'han d'ensenyar als estudiants com una finalitat i com a habilitats acadèmiques mateix. El liderat, la presa de decisions, la construcció de la confiança, la comunicació i les habilitats a resoldre conflictes, han de guiar tant el treball de l'equip com les seues relacions a efectes d'assolir els continguts de manera exitosa.

Reflexió sobre el treball del grup

El cinquè i últim element bàsic de l'AC és la reflexió sobre el treball del grup, que es produeix quan els components del grup discuteixen com van assolint els seus objectius i quina efectivitat té la seua relació de treball.

4.Per què Aprenentatge Cooperatiu?

L'Aprenentatge Cooperatiu és, probablement, el paradigma educatiu més ben documentat i sobre el qual s'ha investigat més. Per això se'n coneixen perfectament les múltiples virtuts i es poden citar, diversos treballs d'investigació que les sustenten.

1- Promou la implicació activa de l'estudiant en el procés d'aprenentatge

Malgrat l'evidència científica que l'atenció dels estudiants decau molt ràpidament passats 15-20 minuts des de l'inici d'una classe expositiva, aquesta estratègia docent continua sent la més utilitzada, de manera que l'estudiant queda relegat al paper de mer espectador passiu.

Les tècniques d'aprenentatge cooperatiu permeten als estudiants actuar sobre el seu propi procés d'aprenentatge, implicant-se més amb la matèria d'estudi i amb els seus companys. A més, l'aprenentatge cooperatiu facilita la implicació de tots els estudiants, en contraposició amb altres tècniques que sovint només arriben a captar la participació d'un nombre reduït d'estudiants, que acaben dominant la sessió.

2- Capitalitza la capacitat que tenen els estudiants per incrementar el nivell d'aprenentatge mitjançant la interacció entre companys

La recerca mostra que els alumnes poden tenir més èxit que el professor mateix per fer entendre certs conceptes als seus companys. La raó fonamental d'aquest fet és que els companys estan més a prop seu, pel que fa al seu desenvolupament cognitiu i a l'experiència en la matèria d'estudi. La recerca mostra també que no només el company que aprèn es beneficia de l'experiència; també l'estudiant que explica la matèria als seus companys aconsegueix una major comprensió.

La utilització de grups cooperatius a classe, especialment si els grups són heterogenis, és un mecanisme ideal per aprofitar el potencial de l'aprenentatge entre companys. A més, s'ha comprovat que l'ús de grups a la classe augmenta la probabilitat que els estudiants es reunisquen fora de classe per a continuar estudiant junts.

3- Redueix els nivells d'abandonament dels estudis

L'aplicació de tècniques d'aprenentatge cooperatiu té com a resultat una més gran persistència dels alumnes en l'esforç necessari per completar els seus estudis. Les raons són:

- Es facilita la integració social, que pot satisfer la forta necessitat d'afiliació que tenen molts estudiants.
- Els estudiants manifesten també un major nivell de satisfacció amb les activitats de classe.
- La interdependència positiva incrementa el compromís dels estudiants amb els seus companys.

4- Permet aconseguir els objectius de l'educació i l'ensenyament

Els mètodes i procediments docents tenen tanta importància com els continguts mateix de les matèries d'estudi, pel que fa a la consecució dels objectius:

- La formació de grups heterogenis, que permet que els alumnes estiguen exposats a diversitat d'experiències.
- L'assignació de rols als diferents membres del grup, que facilita que la tasca s'aborde des de diferents punts de vista.
- La major responsabilitat de l'estudiant en el procés d'aprenentatge, que li permet treballar amb un grau superior d'independència respecte de la figura que representa l'autoritat.

5- Promou l'aprenentatge independent i autodirigit

La capacitat per aprendre de manera autònoma durant tota la vida és un dels requisits que amb més insistència s'assenyalen com a essencials per tenir èxit en la societat del segle XXI. L'aprenentatge cooperatiu permet que els estudiants treballen de manera independent i que assumesquen responsabilitats en el seu propi aprenentatge.

6- Promou el desenvolupament de la capacitat per raonar de manera crítica

Hi ha diferents elements en l'aprenentatge cooperatiu que són consistents amb els requisits per desenvolupar la capacitat per al raonament crític:

- Enfrontar-se amb un problema des d'una perspectiva crítica i adoptar alternatives diferents representa sempre un risc emocional important.
- El suport que ofereix un grup de companys fa que aquest risc emocional siga més fàcil d'assumir.
- El desenvolupament d'una perspectiva crítica requereix l'experimentació de situacions en les quals els estudiants puguin independitzar-se del professor.
- El fet que en l'aprenentatge cooperatiu s'use un cert temps per a la reflexió sobre la qualitat de la interacció entre els membres del grup, fa que els estudiants hagen d'adoptar una perspectiva crítica sobre el seu procés d'aprenentatge.

7- Facilita el desenvolupament de l'habilitat per escriure amb claredat

El treball en grup ofereix als estudiants l'oportunitat d'escriure per a una audiència que parla el seu mateix llenguatge. Quan els estudiants escriuen per als professors, amb freqüència, ho fan de manera poc natural i forçada. L'escriptura per als companys és el primer pas per al desenvolupament d'una escriptura més acadèmica.

8- Facilita el desenvolupament de la capacitat de comunicació oral

La por de parlar en públic, que molts estudiants manifesten, pot dificultar el desenvolupament de la seua capacitat d'expressió oral. El treball cooperatiu en grups petits pot oferir un escenari més confortable i amigable per fer els primers passos.

9- Incrementa la satisfacció dels estudiants amb l'experiència d'aprenentatge i promou actituds més positives cap a l'estudi

Aquest fet s'ha demostrat sobre la base d'enquestes de satisfacció dels estudiants. A més, s'ha vist que quan els estudiants fan un curs en el qual es promou la interacció entre companys, augmenta la probabilitat que trien assignatures optatives de la matèries afins.

10- Permet acomodar els diferents estils d'aprenentatge dels estudiants

La recerca ha demostrat que certs col·lectius d'estudiants tenen un rendiment acadèmic més gran quan s'utilitza l'aprenentatge cooperatiu.

11- Facilita un major rendiment acadèmic en les àrees de matemàtiques, ciència i tecnologia

Se sap que els nivells de fracàs acadèmic en els estudis de matemàtica, ciència i tecnologia són especialment alts en determinats col·lectius minoritaris d'estudiants.

D'acord amb la recerca, un dels motius d'aquesta situació és que els estudiants perceben aquest tipus d'estudis com a competitius, impersonals i individualistes. La recerca també indica que el rendiment d'aquests col·lectius millora en un context més cooperatiu.

12- Permet la preparació dels estudiants com a ciutadans

L'aprenentatge cooperatiu motiva als estudiants a perseguir objectius comuns i estimula que es preocupen més pels altres, en contraposició amb una actitud més individualista i egocèntrica. És una pedagogia per a la democràcia, que atorga el poder als estudiants i no tant a la figura del professor. A més, permet desenvolupar habilitats de caràcter cívica, com són: dialogar, adoptar múltiples perspectives de les coses, jutjar i actuar de manera col·lectiva en assumptes d'interès comú.

13- Permet desenvolupar la capacitat de liderat

Tot i ser un dels objectius d'aprenentatge més habituals, no és freqüent veure plans docents concrets per al desenvolupament de la capacitat de liderat.

Algunes de les característiques de l'aprenentatge cooperatiu estan en sintonia amb el concepte de liderat, que emfasitza la cooperació i el liderat d'equips.

14- Prepara els estudiants per al món del treball actual

Una bona part de les companyies actuals de més èxit es basen en la utilització d'equips humans que s'autogestionen. Aquests equips són grups d'empleats interdependents que poden autoregular i integrar els seus esforços per desenvolupar una determinada tasca.

No obstant això, aquestes companyies indiquen que han de dedicar un temps important d'entrenament "on-the-job", perquè els titulats que contracten presenten mancances en la seua capacitat per treballar en grup.

L'aprenentatge cooperatiu representa una pedagogia consistent amb aquest context laboral que trobaran els estudiants.

5. L'aprenentatge cooperatiu. Pràctiques per a la reflexió

5.1.Com avaluar si una pràctica d'aprenentatge és cooperativa o no

Fitxa de seguiment d'una activitat cooperativa

Curs	Mestre
Etapa	Àrea

TEMA DE TREBALL	
OBJECTIUS	
CONTINGUTS	
METODOLOGIA	[descripció de l'activitat, tècnica emprada,...]
AVALUACIÓ	[en aquest apartat s'indicarà com s'ha dut a terme l'avaluació de l'activitat, tant pel que fa a l'assoliment dels continguts proposats com a la interacció i l'organització dels alumnes]

VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

AVANTATGES	INCONVENIENTS
<p>[assoliment de continguts, atenció a la diversitat, el treball en grups heterogenis, les habilitats socials, el rendiment en el treball, l'avaluació, d'altres...]</p>	

5.2. Fitxa d'avaluació per després d'una activitat cooperativa

Respon aquestes preguntes en format numèric, segons el grau d'aconseguitament (%)

	25	50	75	100
1. Havies definit amb claredat quins resultats esperaves dels alumnes amb la tasca proposada?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2. Els alumnes havien entès els objectius del treball?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3. Cada alumne sabia què havia de fer?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4. Els alumnes estaven motivats per fer aquell treball?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
5. Els grups eren heterogenis (rendiment, raonament, integració)?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
6. Abans de fer (resoldre un problema, respondre una qüestió) parlen i decideixen entre tots quina és la millor manera de fer?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
7. Els alumnes perceben que la pertinença a un dels equips suposa desavantatge respecte a d'altres equips?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
8. Havien entès que la manera d'avançar cadascú era a través del treball de l'equip?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
9. La interacció (preguntar, escoltar, aportar, ajudar) entre iguals ha afavorit l'aprenentatge?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
10. La distribució de l'aula ha afavorit la interacció visual i verbal entre els membres del grup?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
11. Posen en pràctica habilitats socials: expressió constructiva, es motiven, negocien?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
12. Els rols de cada membre són clars per tal d'afavorir el treball?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
13. Cada alumne ha sigut responsable a fer el seu treball a dins del grup?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
14. Avaluem l'aprenentatge de cada alumne com a membre del grup i de forma individual?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
15. Acabat el treball, dediqueu un temps a veure sobre com ha sigut el treball de cadascú i del grup?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
16. El protagonisme està repartit entre tots els alumnes, inclosos els que tenen comportament disruptiu?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

17. La pràctica t'ha possibilitat detectar els problemes que
sorgeixen en les relacions a l'aula?

--	--	--	--

La valoració final que fas és

- MILLORABLE · SUFICIENT · BONA · MOLT BONA · EXCEL·LENT
.....
- La puntuació final de l'activitat segons la teua valoració és de

5.3 El teu paper de mestre/a

Avalua el teu paper de mestre, amb l'objectiu d'actuar millor en la propera acció.

	25	50	75	100
1. Anime a participar tots els membres de cada equip?				
2. Ajude a buscar maneres de plantejar el treball?				
3. Afavoresc la col·laboració i la interacció dels membres de l'equip?				
4. Faig avançar cada alumne atenent la seua potencialitat?				
5. Respecte la diversitat de ritmes de cada alumne?				
6. Procure que tots els equips tinguin un cert reconeixement de la resta de grups?				
7. Has pogut observar el que succeïa en cada grup i amb cada alumne?				
8. Has fet atendre els problemes que han aparegut en els equips?				
9. Fas per observar el progrés dels alumnes i tens indicadors per mesurar-lo?				

Hi ha més observacions?

Vols proposar uns altres indicadors?

5.4. Els indicadors negatius

SÍ	NO	
----	----	--

1. Algú de l'equip imposa el seu punt de vista, de forma que les coses s'han fer com ell diu; si no és així bloqueja el treball de l'equip.			
2. Els membres de l'equip discuteixen, s'enfaden, i bloquegen el funcionament de l'equip.			
3. Els membres de l'equip es distreuen fàcilment, perden el temps, no fan allò que han de fer.			
4. No tots els membres de l'equip són responsables: hi ha qui no fa el seu treball o exerceix de forma insuficient les funcions pròpies del seu rol.			
5. No tots els membres de l'equip són responsables: hi ha qui no aporta res o rebutja el que han fet els altres.			

Hi ha més observacions?

Vols proposar uns altres indicadors?

6. Pràctiques d'aprenentatge cooperatiu

6.1. Quadre-síntesi de les pràctiques.

a) Número de pràctica

b) Nom de la pràctica

c) Etapa-cicle en què es pot aplicar: infantil, primària, secundària

d) Components

Número de la pràctica	Nom	Etapa-cicle	Components
1	Jo parle, tu parles	Primària-ESO	Parelles
2	Jo escric, tu escrius	Infantil-primària-ESO	Parelles
3	Atleta, entrenador	Primària-ESO	Parelles
4	Pregunta, resposta	Primària-ESO	Parelles
5	Savi i secretari	Infantil-primària-ESO	Parelles
6	Compartim respostes	Infantil-primària-ESO	Parelles
7	Cronoparelles	Infantil-primària-ESO	Parelles
8	Jo llig, tu lliges	Primària-ESO	Parelles
9	Enlairament-aterratge	Primària	Grup classe
10	Tots parlen	Primària-ESO	Grup de 4
11	Seguim la consigna	Primària-ESO	Grup de 4
12	Tots escriuen	Primària-ESO	Grup de 4
13	Roden les llistes	Primària-ESO	Grup de 4
14	Tu, jo, nosaltres	Primària-ESO	Grup de 2 a 4
15	Entrevista en tres passos	Primària-ESO	Grups de 2 i 4
16	Entrevista en equip	Primària-ESO	Grups de 4
17	Alça't-alça la mà-forma parella	Primària-ESO	Grups de 2 a 4
18	Alumnes viatgers	Primària-ESO	Parelles i grups de 4
19	Parelles comparteixen	Primària-ESO	Parelles i grups de 4
20	Quina és la trola?	Primària-ESO	Grup de 4
21	Baralla i tria	Primària-ESO	Grup de 4
22	Cartes cap amunt	Primària-ESO	Grup de 4
23	Fitxes parlants	Primària-ESO	Grup de 4
24	Joc concurs	Primària-ESO	Grup de 4 o 5
25	Coop-coop	Primària-ESO	Grup de 4 o 5
26	Puzle d'Aronson	Primària-ESO	Grup de 4 o 5
27	Fotoparaula	Primària-ESO	Treball individual, xicotet grup i gran grup

6.2. Pràctiques desenvolupades

parelles

1. JO PARLE, TU PARLES (RALLY ROBIN)

Els alumnes treballen per parelles. Alternativament generen respostes orals.

El mestre/a exposa un problema per al que hi ha moltes solucions o respostes i dóna temps a les parelles de treball perquè pensen solucions.

Els alumnes per torns aporten a la seua parella totes les solucions que han pensat.

Les respostes han de ser diferents cada vegada.

És important que es respecte el torn de paraula.

2. JO ESCRIC, TU ESCRIUS (RALLY TABLE)

Es planteja un treball comú a resoldre entre els components de la parella (exmp: escriure una història).

Comença un, i l'altre observa i confirma que el seu company ho està fent bé.

Després es canvien els papers i es continua el treball proposat. Van alternant el treball fet fins que es finalitza la tasca proposada.

3. ATLETA, ENTRENADOR (RALLY COACH)

Els companys que formen la parella participen per torns. Un resol allò plantejat, i mentre l'altre actua com a entrenador.

Cada parella ha de resoldre una sèrie d'exercicis, problemes, etc.

1r El company A resol el primer problema, exercici...

El company B observa, escolta, comprova si està ben fet, tutoritza si és necessari i felicita.

2n El company B resol el segon exercici.

El company A observa, escolta, aconsella.

4. PREGUNTA, RESPOSTA (RALLY QUIZ)

Els alumnes per torn pregunten a la seua parella.

Partim d'un llistat de preguntes generades pel mestre o els propis alumnes.

Primer, el company A fa una pregunta de reflexió o de revisió al company B. B respon.

Quan es fan preguntes de reflexió, A elogia la idea de B. Quan es fan preguntes de revisió, si la resposta es correcta el felicita; si és incorrecta, l'ajuda; després li torna a preguntar i finalment quan la resposta és correcta, el felicita.

Després s'intercanvien els papers. B pregunta, felicita o ajuda.

5. SAVI I SECRETARI

Els alumnes alternativament fan de savi o secretari.

S'agafa un full i es doblega pel mig. Cada membre de la parella escriu el seu nom en una de les parts. Tenen el material compartit: una goma, un llapis...

El savi dóna instruccions pas a pas al secretari de com ha de realitzar la tasca o resoldre el problema.

El secretari escriu la solució del savi pas a pas. El secretari si no entén alguna cosa demana al savi que li ho explique.

Es feliciten entre ells per la tasca feta.

Els alumnes intercanvien el rol en el següent problema o tasca.

El secretari ha de fer el que diu el savi, ha de confiar en ell, però, al mateix temps, ha d'estar pendent per si s'equivoca. El secretari no dóna la solució al savi, però el fa reflexionar.

6. COMPARTIR RESPOSTES

Els alumnes es mouen lliurement per la classe fins que el mestre diu: "*parelles*".

Els alumnes en sentir la senyal del mestre s'emparellen amb la persona més pròxima a ells i

s'agafen de la mà.

La mestra/e planteja una pregunta i els dona temps per a pensar.

Passat un temps u dels dos li ha de dir la contestació al company. L'altre pot acceptar la resposta o no, donant la seua opinió o felicitant.

7. CRONOPARELLES

El mestre o la mestra proposa un tema o parla sobre un tema concret. Pot ser un contingut treballat, un llibre, etc). A continuació, se'ls deixa als alumnes un temps per pensar.

Després, un dels alumnes de la parella comença a parlar i mentrimentre el company l'escolta. Prèviament s'ha pautat el temps d'intervenció que tindrà cada alumne per poder parlar sobre eixe tema.

L'alumne que escolta ha d'estar receptiu i respon amb gestos positius davant d'allò que li explica el company.

Passat el temps acordat s'intercanvien els papers.

Quan acaben els dos de parlar, s'han d'utilitzar frases amb una connotació positiva. *Gràcies per escoltar-me, ha estat molt interessant, he après molt amb tu...*

8. JO L·LIG, TU L·LIGES (RALLY READ)

Els alumnes per parelles comparteixen la lectura d'un text.

Un alumne llegeix fins el primer punt del text. Després l'altre alumne continua llegint fins el següent punt. Així alternativament fins que finalitzen la lectura.

grups

9. ENLAIRAMENT - ATERRATGE

Aquesta tècnica es treballa amb el grup classe.

L'alumnat s'alça o seu com a consigna per respondre a les preguntes o propostes fetes pel mestre.

El mestre marca unes pautes a tenir en compte pel grup. Els alumnes es divideixen en grups segons el contingut que es treballa. El mestre va dient frases, i els alumnes que tenen a veure amb ella s'alcen. La resta continuen asseguts. Durant la sessió els alumnes s'alcen o seuen atenent al contingut verbalitzat pel mestre i a les pautes donades.

Amb aquesta proposta es fa més exercici i així arriba més sucre i oxigen al cervell. El cervell respon millor a novetats i a estímuls nous.

10. TOTS PARLEN (ROUND ROBIN)

El mestre o la mestra introdueix un tema a l'aula.

A continuació es deixa un temps als alumnes per pensar o cercar informació al respecte.

Els alumnes treballen en grups de quatre i van responent al tema plantejat per torns de manera oral.

11. SEGUIM LA CONSIGNA (ROUND ROBIN CONTINU)

Els alumnes treballen en grups de quatre. Es col·loquen formant un cercle.

La mestra fa una demanda, formula una pregunta... Els alumnes contesten ordenadament seguint una pauta, o una sèrie de preguntes.

Exemples: un animal, on viu, què menja... viu, menja... Els elements d'un conte, plantejament, nus, desenllaç

12. TOTS ESCRIUEN

Els alumnes treballen en grups de quatre.

El material es comparteix (llapis, full, goma)

Es van passant el material i cadascú va escrivint la seua resposta atenent a la demanda feta pel professor.

13. RODEN LES LLISTES (ROUND TABLE SIMULTANI)

Els alumnes treballen en grups de quatre.

Es dona un full per persona.

En cada full l'alumne inicia una llista atenent a la demanda feta pel mestre/a.

Eixemple: Verdura / carn /fruita /peix.

Volen /neden /corren /salten

Els fulls amb les llistes van rodant per tots es membres de l'equip que els van completant. Atenent a un senyal donada el full passa d'un alumne a un altre.

14. TU, JO, NOSALTRES (TARGETES COMPRAVENDA)

Es formen grups de debat de dos o quatre components

Els alumnes tenen una targeta amb un número de l'1 al 4.

Els alumnes s'alcen i caminen per la classe al ritme d'una música moguda. A un senyal donada es van canviant les targetes aleatòriament tantes vegades com vulguen. Quan el mestre para la música els alumnes escolten l'ordre amb la qual hauran de formar els grups.

El mestre especifica el tamany del grup i els números que hi pertanyen.

Exemples:

grup de quatre: tots el que tenen el mateix número, cap número igual...

grup de dos: cap número igual, parells junts i imparells junts, número 1 amb número 2, número 3 amb númro 4...

Una vegada formats els grups, el mestre presenta un tema de debat i els alumnes interactuen utilitzant diferents tècniques com ara Cronoparelles comparteixen, RallyRobin, RoundRobin...

15. ENTREVISTA EN TRES PASSOS

Aquesta tècnica es realitza en parelles i grup de 4. L'objectiu és que els alumnes de cada grup pregunten a un company i després compartisquen amb la resta de l'equip el que han après. Les preguntes fetes han de ser obertes. La primera part de l'activitat es fa en parelles formades per alumnes de grups diferents. Un cop les parelles s'han constituït, aquests serien els passos:

1r. El mestre proposa un tema d'entrevista, en marca la durada i dona temps per pensar.

2n. Per parelles, alumne A entrevista alumne B.

3r. La parella intercanvia els rols: l'alumne B entrevista l'A.

Un cop finalitzada aquesta primera fase, fem servir la tècnica RoundRobin: les parelles formen grups de 4 i cada alumne comparteix amb l'equip allò que ha après en l'entrevista.

Amb l'entrevista en tres passos fomentem la cohesió d'equip, la destresa social i l'escolta activa, entre d'altres capacitats.

Els temes sobre els quals poden fer l'entrevista són diversos:

-Grups musicals preferits

-Cotxes o oficis que més els agraden

-Persona que els agradaria ser per un dia

-Preguntes en relació a un tema de coneixement treballat a la classe. Poden començar parlant del que coneixen del tema fins a elaborar les conclusions obtingudes en acabar de treballar-lo. Com a activitat final poden elaborar les preguntes que pensen que poden eixir a l'examen.

-Cada alumne és un personatge històric. Quines preguntes li farien?

-Cada alumne és un planeta

-Etc

16. ENTREVISTA EN EQUIP

Aquesta tècnica es realitza en grups de 4. L'objectiu és que cada alumne siga entrevistat pels seus companys/es de grup. Aquests són els passos que hem de seguir:

1r. El mestre o la mestra assigna un tema d'entrevista (lloc de vacances, visita a un museu...) i

marca el límit de temps per a cada entrevista.

2n. En cada grup un alumne s'alça i es prepara per a ser entrevistat pels seus companys/es.

3r. Els companys/es entrevisten l'alumne que està de peu, li fan preguntes obertes i tancades.

4t. Quan el temps finalitza, l'alumne que està dret seu i els seus companys li donen les gràcies.

Per torns, els alumnes que queden es van alçant i són entrevistats pels companys/es.

Avantatges:

Facilita una bona cohesió de grup, perquè es donen a conèixer millor.

17. ALÇA'T/ ALÇA LA MÀ/ FORMA PARELLA

Aquesta tècnica es du a terme en grups de dos, tres o quatre alumnes. Els passos que cal seguir són els següents:

1r. Quan el mestre fa un senyal, els alumnes s'alcen, alcen la mà i s'emparellen.

2n. Mantenien la mà alçada fins que troben una parella que no siga del seu equip d'origen.

3r. El mestre fa una pregunta o demana una tasca, i els dóna temps per a pensar.

4t. Les parelles interactuen utilitzant les tècniques RallyRobin o Cronoparelles-comparteixen.

COMBINACIONS: Els alumnes poden buscar company amb el mateix número o número diferent. Grup de 3 amb números diferents. Grup de 4 amb mateix número.

QUAN PODEM UTILITZAR AQUESTA TÈCNICA:

-Al començament d'una classe per compartir informació.

-Quan el nivell d'energia és baix, per pujar-lo.

-Com a repàs per a processar informació.

-Per canviar equips i formar parelles o equips a l'atzar.

-Per acabar un tema i repassar els continguts que hem après, podem utilitzar RallyRobin o Cronoparelles.

18. ALUMNES VIATGERS

Aquesta tècnica es du a terme en parelles i en grups de quatre. En primer lloc, cal que el mestre structure el grup-classe en grups de quatre i que assigne un número a cada membre. Aquests equips treballaran sobre un tema, un contingut, un concepte o un problema proposat pel mestre. L'objectiu d'aquesta tècnica és que els alumnes viatgen a nous equips per compartir el que han après al seu equip. Així doncs, els passos perquè els alumnes viatgen són els següents.

1r. El mestre presenta un problema i dóna temps per a pensar. Exemple: per què els dies a l'hivern són més curts?

2n. Individualment els alumnes de cada grup escriuen la resposta.

3r. Els alumnes s'alcen, cerquen una parella i es mostren entre ells les respostes. A continuació, i s'obri un debat entre els dos.

4t. Quan ja tenen més informació o han consensuat la resposta, tornen al seu grup d'origen per compartir la informació i comentar-la.

5é. El mestre diu un número. L'alumne de cada grup amb eixe número s'alça.

6é. Cada grup crida a un d'eixos alumnes que estan alçats, els quals s'incorporen al nou equip, es queden alçats darrere de la cadira que està buida i esperen el senyal del mestre per començar a parlar.

7é. El mestre fa el senyal i l'alumne viatger comença a transmetre la informació del seu equip d'origen i en acabar seu.

8é Els alumnes que estaven asseguts entrenen o elogien el viatger.

ALTERNATIVES: Els alumnes viatgers poden rotar amb una norma preestablerta (avança dos equips cap a la teua dreta).

FORMACIÓ ALEATÒRIA D'EQUIPS: si s'utilitza més d'una ronda, se'ls demana als alumnes viatgers que s'unisquen a un equip amb el quals els seus companys no s'hagen assegut encara. Després de tres rondes s'hauran format equips íntegrament nous.

19. PARELLES COMPARTEIXEN (PAIR STAND-N-SHARE)

El mestre divideix el grup-classe en grups de 4, que al seu torn s'organitzen en parelles (1 i 2). Cada membre de cada parella (A i B) haurà d'explicar un contingut, un concepte un problema a l'altra parella. Per tal de dur a terme la tècnica, els passos són els següents:

1r. El mestre assigna a cada membre de cada parella el contingut, concepte o problema que ha d'explicar.

2n. L'alumne **A** de la parella **1** explica a la parella **2** el seu contingut, problema...

3r. L'alumne **B** de la parella **1** explica a la parella **2** el seu contingut, concepte...

4t. A continuació, és el torn de la parella **2**, els membres de la qual (**A** i **B**), també explicaran individualment el seu tema, contingut o problema a la parella **1**.

Tot seguit, ve el moment de compartir el procés amb el grup. A proposta del mestre, s'alcen dues parelles (**1** i **2**).

1r. L' alumne **A** de la parella **1** exposa en veu alta les estratègies que ha utilitzat per resoldre el problema a la parella **2**.

2n L'alumne **B** de la parella **1** exposa en veu alta les estratègies que ha utilitzat per resoldre el problema a la parella **2**.

3r. Després la parella **2** alterna fent el mateix que ha fet la parella **1**.

Per finalitzar es fa una posada en comú.

20. QUINA ÉS LA TROLA (FIND THE FICTION)

El mestre organitza el grup-classe en grups de 4 per tal de treballar un contingut que han vist a classe. Cada alumne escriu tres frases sobre el concepte treballat, una vertadera i dues falses. A continuació, els components del grup s'intercanvien les frases i identifiquen quines són les falses.

21. BARALLA I TRIA (FAN- N- PICK)

El mestre divideix el grup-classe en grups de quatre. Els alumnes preparen preguntes sobre un tema determinat, amb l'ajut del mestre, i les escriuen en cartolines. Per treballar aquestes preguntes i poder respondre-les, cada alumne ha de desenvolupar un rol que el mestre assigna:

-L'alumne 1 baralla les cartolines.

-L'alumne 2 selecciona i llig la pregunta.

-L'alumne 3 respon la pregunta.

-L'alumne 4 comprova les respostes, elogia els encerts o ofereix ajuda davant dels errors.

22. CARTES CAP AMUNT(SHOWDOWN)

El mestre divideix el grup-classe en grups de quatre. A cada grup, el mestre dóna un feix de cartolines amb preguntes que ell ha elaborat sobre un contingut treballat.

A continuació, els membres de cada grup han d'anar llegint les preguntes i responent-les per escrit sense parlar amb els companys. Cada pregunta l'ha de llegir un membre del grup.

Quan el mestre diu "cartes cap a dalt", mostren les seues respostes.

Aleshores els membres de cada grup celebren els encerts, es corregeixen o s'ofereixen ajuda.

23. FITXES PARLANTS (TALKING CHIPST)

Es planteja un tema de debat, bé consensuat entre els alumnes, bé proposat pel mestre. Es divideix el grup-classe en grups de quatre. A cada alumne se li dóna una fitxa per pautar el torn de paraula. Cada grup debat sobre el tema acordat i durant el debat, cada alumne col·loca la seua fitxa en el centre de la taula cada vegada que ha de parlar. No poden parlar de nou fins que tots els altres hagen parlat.

24. JOC CONCURS

El mestre ha de dividir la classe en grups heterogenis de 4 o 5 alumnes. A continuació, explica el tema de treball i cada grup se'l prepara. Els components de cada equip s'han d'ajudar entre ells perquè tots sàpien el tema el millor possible, perquè després hauran de concursar. El mestre ha d'organitzar tants concursos com membres hi haja en cadascun dels grups. És important que en

cada concurs participe un membre de cada grup amb un nivell de rendiment semblant. Cada concursant ha de respondre 3 preguntes curtes que prèviament ha preparat el mestre. Per avaluar cada grup hem de sumar les puntuacions que ha obtingut cadascun dels seus membres.

25. COOP-COOP

Aquesta tècnica combina el treball en grup amb el treball individual per a la realització de tasques complexes i la presentació i l'avaluació d'aquestes davant del grup d'iguals i del mestre.

Els alumnes decideixen quin tema volen treballar, en quantes parts l'estructuraran, com el desenvoluparan i l'exposaran.

Primerament, s'estableix un diàleg centrat en els alumnes perquè decidisquen sobre quins aspectes del tema volen investigar i aprendre.

A continuació, es creen grups heterogenis de 4 o 5 membres i trien la part del tema que volen desenvolupar. Els grups cooperen entre ells per aconseguir els objectius generals de la classe, ja que cada grup heterogeni que s'ha ocupat d'una part del tema, ha d'exposar la informació que ha elaborat a la resta del grup-classe.

26. PUZLE D'ARONSON

El grup-classe s'ha d'organitzar en equips més petits que anomenem grup-puzle. Per dur a terme aquesta tècnica, el mestre ha de seleccionar un tema i dividir-lo en tantes parts com grups hi ha a la classe. El material necessari per a poder treballar tots els punts del tema el prepararà el mestre i el lliurarà a cada grup. Els components de cada equip es reparteixen de manera consensuada les tasques que cal fer per treballar el tema i la informació de què disposen. D'aquesta forma, la totalitat del treball està condicionada a la mútua cooperació entre ells. Una vegada ja s'ha treballat el tema dividit en el grup-puzle, es reuneixen els grups d'experts. Cada grup d'experts està format per un membre del grup-puzle, que s'ocupa de la mateixa tasca. Els grups d'experts intercanvien la informació entre ells, la qual cosa enriqueix l'aprenentatge dels continguts que han treballat. A continuació, tornen al grup d'origen, on posen en comú allò après. Amb aquesta tècnica són els alumnes mateix els que fan de tutors dels companys de classe.

27. FOTOPARULA

S'utilitza una imatge com a nucli generador del tema, com a pretext per a afavorir la reflexió. A partir de la presentació d'una imatge el mestre pot explorar les reaccions dels alumnes i facilitar la reflexió sobre temes rellevants. Per tal de dur a terme eixa reflexió, cal que les preguntes que prepare el mestre tinguin com a objectiu ajudar a mirar la imatge amb atenció. El missatge sempre ha de ser descobert pels observadors.

Així doncs, els passos són els següents:

1r. Selecció de fotografies.

2n. Preparació de preguntes que ajuden a analitzar la fotografia.

3r. El mestre presenta les imatges seleccionades i deixa uns minuts perquè siguin observades.

4t. El mestre formula les preguntes perquè els alumnes les comenten en xicotet grup i posteriorment en gran grup. Finalment, es plantegen les preguntes al gran grup.

6.3 Models d'experiències d'aprenentatge en cooperació (ÀNEX)

a) Infantil

b) Primària

c) Secundària